

~~Könyvtár 200~~

A LEGISMERTEBB BAROMFIFAJTÁKNAK JELLEGLÉIRÁSA (STANDARD)

KIADJA

A „BAROMFITENYÉSZTŐK
ORSZAGOS EGYESÜLETE”

MÉM Mémők- és Vezetőnyelvképző Intézet
Könyvtára 1. sz.

Budapesti Székesvárosi
Könyvtár és Múzeum

Sz.leltár cs 235 s. szám
L. napló 9/16 szám.

„PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI R.-T.
1913

ELŐSZÓ.

E kis könyvecskét a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete megbízásából azon óhajjal engedem utnak, lenne bár némi hasznára a köznek. A „Baromfitenyésztők Országos Egyesületé”-nek kezdeményezésére fogtam hazánkban a köztenyésztésben leginkább felkarolt idegen tyúk, kacska, lud és pulykaifélék jellegleírásához, mely munkálkodásomat a választmány tagjaiból alakult bizottság javaslatára az egyesület elfogadta. Minthogy azután nemsokára *Kövy József* m. kir. gazdasági segéd-felügyelő kidolgozta és megállapította a magyar tyúk eredeti jellegleírását, azt gondoltam célszerű lesz tovább menni és a jelenleg legismertebb s úgy Európában, mint Amerikában leginkább tenyésztett baromfitajták jellegleírásába is fogni, annál inkább, mert a fentnevezett egyesület azoknak együttes, az egyesület által való kiadását elhatározni jónak látta. E célból a lehető legjobb amerikai, angol — elvéve francia és német — kutforrásokat használtam föl. Igyekeztem tárgyilagos szempontból átdolgozni a jellegleírásokat, hogy a baromfitenyésztő közönség *megbízható* utmutatóra — mert mi több sem akar lenni e kis munka — találjon.

Nem tulajdonítok munkásságonnak egyéb, mint az uttörés fáradozásának jelentőségét,

Minden jog fenntartva.

de úgy tudom, hogy az összes jelesebb baromfifajtáknak a legújabb tenyésztési irány-
nak megfelelően átdolgozott jellegleírását
tartalmazó hasonló munka magyar nyelven
még nem jelent meg. Kérem ezért a tisztelt
olvasókat: fogadják oly szívesen e könyvet,
mint amilyen készséggel én azt megírtam
és a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete
azt a köznek rendelkezésére bocsátja.

Budapest-Kőbánya 1913.

december havában : : :

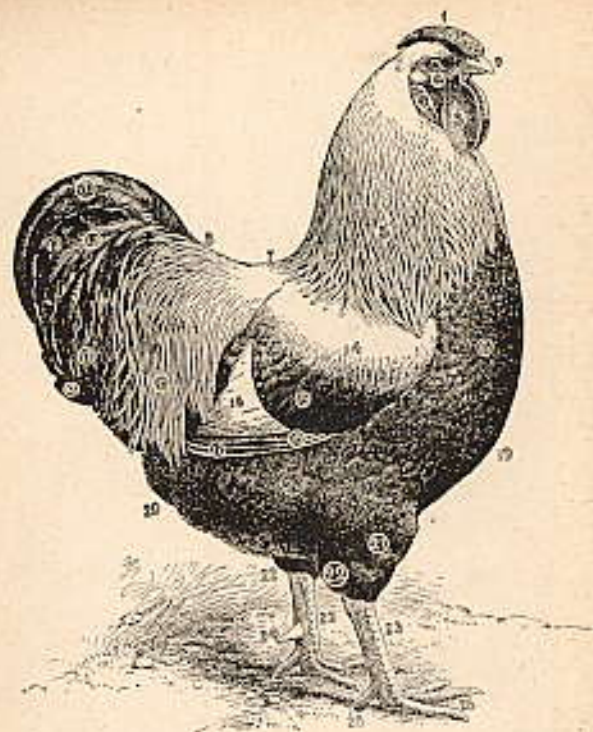
Rácz Ödönné.

TARTALOM.

	Oldal
Ancona	9
Andalusiai	11
Aseel	13
Bantam	15
Brahma	19
(La) Bresse	25
Campine	27
Cochin	29
Crève Coeur	35
Docking	37
Faverolle	43
(La) Flèche	45
Hamburgi	47
Houdan	51
Kaesák	163
Kopasznyaku erdélyi	55
Lakenfeldi	59
Langshan	61
Langshan (Croad)	66
Ludak	175
Malay	67
Malines	71
Magyar	73
Minorca	79
Olasz (Leghorn)	81
Orpington	87
Páduai	93
Plymouth Rock	97
Pulykák	157
Redcap	101
Rhode-Island Red	103
Selyem	107
Skót (szürke)	111
Skót (tuskóalaku, „dumple”)	113

Spanyol	115
Salmthal	117
Sultan	119
Sussex	121
Viador (angol-6)	125
Viador (indiai)	129
Viador (sumatral)	133
Viador (uj)	135
Wyandotte	141
Yokohama	153

A baromfi külseje. (Bírálati pontok.)

0. Csőr.	15. Szárnyfeletti tollak (a „szárny- sáv”-ot képezik).
1. Türel.	16. Másodrendű rúp- vagy szárny- tollak (Ezek formálják a „csillagot”).
2. Arc.	17. Elsőrendű rúp- vagy szárny- tollak.
3. all- vagy szakáll-lebény.	18. Felsőszárny.
4. Fül-lebény.	19. A mollesant begye.
5. Nyaktollazat.	20., 21., 22. Törzs, comb, hátsócsőr.
6. Mell.	23., 24. Lábszár.
7. Hát.	25., 26. Hoka vagy térdzsírt.
8. Nyereg.	27., 28. Csüd, lábócsőp vagy láb.
9. Nyeregtollazat.	29. Sarkantyú.
10. Sarlótollak.	30., 31. Ujjak.
11. Másodrendű sarlótollak.	
12. Farkfedőtollak.	
13. 13. Tulajdonképpeni (belső) farktollak.	
14. A felsőszárny tollazata.	

Ancona.

A kakas általános jellege.

Fej: A koponya középhosszu és alacsony, szélességbe hajló.

Hát: Középhosszu, a hátvonal hajlása mérsékelt.

Szem: Gömbölyű.

Taraj: Vagy egyszerű, vagy rózsás. Az egyszerű taraj középnagy, felálló, mélyen csipkézett; a tőben széles csipkék száma: öt; a koponya hajlását követő, de ettől jó darabon hátral elálló taraj felső kerülete a kifeszített ívhez hasonló domboru vonalat mutat; felülete sima, kinövésektől mentes. A középnagy, alacsony; elől széles és szögletes, hátrafelé fokozatosan keskenyedő rózsataraj finom, a nyak hajlását követő csúcsban végződik. A taraj teteje sűrűn és egyenetlenül be van növe egyforma magasságu koralszerű kinövésekkel. A taraj felületén, illetőleg tetején esetleg található mélyedések kifogás alá esnek.

Arc: Sima.

Fülleány: Középnagy, hasonló a mandula alakjához; fogása olyan, mint a kecskebőré.

Ált-lebény: Nagysága arányban áll a tarajjal; hosszú, finomszövetű.

Nyak: A tollal dusan fődött nyak hosszú.

Törzs: Középhosszu; a váll széles, a nyereg keskeny; a telt és gömbölyű mell kidüllesztett; a terjedelmes szárnyak nagyon csakott tartásuak.

Farok: A farktollazat dus; a farok tartása a törzstől elálló.

Lábszár és láb: Középhosszu, szétálló; a combot szinte eltakarja a törzs tollazata; a láb (csüd) és a négy vékony lábujj teljesen tollatlan.

Testtartás: Élénk.

Súly: 2½–3 kg.

fekete és a „gulyakejű” (hármás taraju) malines-i, mint e tyúkfajta legismertebb színváltozatai.

Bírálati értékszámok és pontok.

Tipus.....	25
Nagyság és súly.....	20
Szín és tollrajz.....	15
Testtartás.....	10
Mell és hát.....	10
Taraj, áll- és füllebény.....	10
Csőr és nyak.....	5
Láb.....	5
	100

Lényeges hibák.

Fogyatékos nagyság és súly; lejtős, vagy más, mint vízszintes hát és hátvonal; mókusfark; oldalt konyuló taraj; fehér füllebény; sárga láb; bronzszínű tollak.

A magyar tyúk eredeti Kövy-féle standardja.

Elfogadott és kiadott a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete által.

A kakas általános jellege.

Fej: Kicsiny, rövid. A koponya feltűnően domboru (erősen boltozott).

Csőr: Rövid, ívelt, töben igen erős.

Szem: Élénk, kifejezésteljes, bizalmatlan tekintetű.

Taraj: Középnagy, egyenes, fölfelé álló, egyenletesen csipkézett és a koponyacsonton túl erősen hátrahajlik.

Ár: Csak tollszőrrel igen ritkásan fődött, úgy, hogy majdnem egészen csupasz.

Füllebény: Nagy, hosszukás, oválisalaku, finom fogása.

Áll-lebény: Nagy, lekerekített.

Nyak: A fejtől erősen elszélesedő, kissé hátraszegelt; a nyak töve szélesen megy át elől a mell, hátul a hátvonalba. A nyaktollazat dús.

Törzs: Középhosszu, eléggé hengeridomu; a has kissé felhúzódott, mi a karcúság látszatát növeli.

Mell: Telt, kidüllesztett (előreálló), széles és meg lehetős domboru.

Hát és nyereg: A nyereg felé erősen lejtő hát rövid, a nyereg gyengén emelkedő, a hátvonal homoru.

Szárny: Magasan tűzőt, aránylag nagy, jól kifejlett és a testhez simuló.

Farok: Magasan tartott, csukott, a test nagyságához arányosítva nagy; a hosszú sarló tollak merész ívelésűek. A farok elhajlási szöge éles, mintegy 45° körüli lehet.

Lábszár és láb: Comb és lábszár középhosszu; a csontozat finom, de erős, a sarkantyú erős és befelé ívelt. Az erősen (szabályosan) ívelt lábujjak közép-

hossznak, szétlélek és erős karmokkal vannak ellátva; számuk négy.

Testtartás: Délceg, kissé vad, bizalmatlanságot előiruló.

Tollazat: Testhez simuló; a pehelytollazat dus.

Súly: Egyéves korban a kakas súlya 2,5 kg.

A tojó általános jellege.

A kakasétól — a nemű különbség, a testrészek kisebb arányaitól eltekintve — különösen abban tér el, hogy a tojó törze hosszabb, mi által a hengeridomot jobban megközelíti; a nyak löve a kakasénál karcsúbb; a háttonál víz intesebb és a nyak, a hát, a nyereg és a fark a tojójellegnek megfelelő *lathalmat* veszi föl; a jól kifejtett, ugynevezett *tojóhassal* együtt a hátsó része a meglehelés nagy párnákkal együtt sokkal terjedelmesebb; s főként idősebb tyukoknál nagyon mély; végül a szárnyak vízintesebb állásnak és erősen reafeküsznek a nyeregre. A tojó súlya 2 kg.

Bírálati értékszámok (pontok).

Fej (taraj, áll-lebeny stb.)	10
Nyak	5
Törzs (hossza, alakja)	25
Láb (hossza, finomsága)	5
Fark	5
Testtartás és alak	10
Nagyság (súly, kondíció)	20
Szín	15
Csontozat (finomság)	5
Összesen	100

Szín.

- a) *Egyszínű:* 1. fehér, 2. fekete, 3. sárga;
 b) *Kevertszínű:* 4. a sárga-larka (sárga test, fekete, barna fark, szárny- és nyaktollak);
 c) *Rajzolt tollú:* 5. a fogólyszínű, 6. a kendermagos.

Egyszínű.

A fehér magyar.

Csőr: Csontfehér.

Szem: Narancsvörös.

Taraj, arc, áll- és álllebeny: Vörpiros.

Láb és lábujj: A lábszár fiatal tyukoknál hússzínű, idősebbeknél csontfehér. A körömök színe csontfehér.

Tollazat: Tiszta fehér, ragyogó, ezüstös zománcu.

Lényeges hibák.

Idégszínű tollak, a fehér szín kelkes, sárgás, számszínű vagy pirosas árnyalata; másszínű mint csontfehér csőr és hússzínű, illetve csontfehér láb és köröm. Kisebbségi hiba a füllebenyen fehér színpoltok, erek, vonalak.

A fekete magyar.

Csőr: Árnyalt szarvszínű; hegyén sötét, töben világos.

Szem: Narancsvörös.

Taraj, arc, áll- és álllebeny: Vörpiros.

Láb- és lábujj: A láb sötét palaszürke, a körömök fehérek.

Tollazat: Tiszta fekete, fényenyű.

Lényeges hibák.

Másszínű, mint fekete tollak; zöldes vagy egyéb fényű tollazat; a láb vagy körömöknek a standard-dal nem egyező színe.

A sárga magyar.

Csőr: Csontfehér.

Szem: Narancsvörös.

Taraj, arc, áll- és álllebeny: Vörpiros.

Láb és lábujj: Fiatal állatoknál hússzínű, idősebbeknél csontfehér. A körömök fehérek.

Tollazat: Az ideális sárga magyar tollazata egyöntetűen kevésbé pirosas sárgaszínű, csupán a nyak-, nyereg- és farktollak színe sötétebb barnás árnyalatú, mely árnyalat azonban a többi tollazat színével összhangban van.

Lényeges hibák.

Egyrészt fekete vagy barna, másrészt fehér tollak; fakószínű tollazat; másszínű, mint fehér láb.

Kevertszínű.

A sárga-turka magyar.

Csőr: Csontfehér.

Szem: Narancsvörös.

Taraj, arc, áll- és füllebeny: Vöröspiros.

Láb- és lábujj: Fiatal egyedeknél hússzínű, idősebeknél csontfehér. Kőrnök színe csontfehér.

Tollazat: Tyukoknál az alapszín fakósárga; a nyak barna, vagy feketeszínű tollainak csak kevésé aranyos szegélye nem szabályos; a nyak ezen sötét tollai alig érnek le a vállig; a fark összes tollai nem különben a szárny evezőtollai barna vagy fekete színűek.

A kakasok színe megegyező a fogolyszínű kakasok színével.

Lényeges hibák.

A standard-tól eltérő színű láb vagy tollazat.

A rajzolt tolluak.

A fogolyszínű magyar.

Csőr: Fehér vagy világos szaruszínű, előbbi előnyben részesül.

Szem: Narancsvörös.

Taraj, arc, áll- és füllebeny: Vöröspiros.

Láb és lábujj: Hússzínű vagy fehér (sokszor barnás, palásárkú vagy világos szaruszínű).

Tollazat: Kakasoknál a nyak- és nyeregtollak arany-sárgák, pirosas árnyalással. A nyak- és a nyeregtollak hosszában vékony, fekete csíkot láthatunk. A fej tollazata sötétpiros; a vállak, a hát és a nyereg felső része bíborpirosas; a szárny fedőtollai aczélfékek, evezőtollai feketék, alsó szélükön gesztenyebarna szegélyvel; a mell, has és a comb fedőtollai, nemkülönben a farktollak feketék, utóbbiak igen szép zöldes fém-fénynyel bírnak.

A tojó alapszíne, az egész testre kiterjedőleg, barna, mely a mellek vöröses, a nyak, váll és a hát (nyeregtájon) arany-sárgás, a test hátsó részén és a hason pedig szürkés árnyalatu. A fark és a szárny evezőtollai feketék vagy sötétbarnák. A nyak tollakban fekete, keskeny csíkok vannak, ugyancsak a mell-, hát- és a

szárnytollakban is keskeny barna sávocskákból a toll körvonalához hasonló rajz látható.

Lényeges hibák.

Ha a kakas szárnya, vagy farkában fehér tollak láthatók; ha a mell tollazata barna; ha a tyúk tollazata túl világos, túl sötét vagy elmosódott színű és a tollak rajza hibás; ha mindkét nemben túl sötét lábszínű találkoznak. (A magyar tyúk eme színváltozatának bírálatánál a lábszínű illetőleg, különbeni kifogástalan jellegnél, egyelőre némi engedelmény tehető, amennyiben eddig a csőr és lábuk oly nagyon óhajtott fehér színűnek kitenyésztése még csak elvétve sikerült.)

A kendermagos magyar.

Csőr: Csontfehér. *Szem:* Narancsvörös. *Taraj, arc, áll- és füllebeny:* vöröspiros. *Láb:* Hússzínű vagy csontfehér. A kőrnök fehérek.

Tollazat: Mindkét nembeli szárnyas tollazatának alapszíne kékes-szürke, melyen a sötét, fekete színű keskeny keresztisávok váltakozó elhelyezkedése idézi elő azt az érdekes és a szemlélőre oly kedvező benyomást gyakorló u. n. kendermagos színt.

Kakasoknál közismert módon a szín rendszeren világosabb, míg a tyúk sötétebbek. A túl világos, vagy túl sötét rajz kifogás alá esik. Kívánatos az is, hogy a rajz se túl finom, se túl durva ne legyen.

Lényeges hibák.

A kakas nyak-, nyereg- és szárnytollazatának sárgás árnyalata, vagy ha — mindkét nemben — a tollazat bármely részében, de különösen a szárny és farkban fekete tollak mutatkoznak. Mászínű, mint rózsás- vagy fehérszínű láb.

Kopasznyaku erdélyi.

A kakas általános jellege.

Fej: Alig középnagy, gömbölyded. A fej tetejét fedő tollazat szorosan a koponyához tapad és hátul begyben fut össze. *Csőr:* Középhosszu, vastag, mérsékelten görbült. *Szem:* Nagy, tüzes. *Taraj:* Az egyszerű taraj alig középnagyiságu, lehetőleg aprón csipkézett. (Van rózsataraju kopasznyaku erdélyi is.) *Arv:* Tollatlan. *Fülleány:* Kicsiny, kerekded. *Áll-leány:* Középhosszu, tojásdad és lelógó.

Nyak: A tollatlan, hosszú és izmos, de sohasem vastkos nyak ivelése kissé hátrafelé hajló, magasan hordott. A nyak tövében a törzs tollazata a kondorkeselyűéhez hasonló tollbedorban végződik. Elöl a nyak alsó részén egy — kívánatos, hogy minél kisebb — tollpamot van, melynek azonban soha, semmi körülmények között a nyak hátsó részére terjednie, avagy a nyakat körülöglálnia nem szabad. A birálat szempontjából a tollpamot nélküli, tehát teljesen kitenyészett állatok föltétlen előnyben részesülnek.

Törzs: Izmos, középnagyiságu, tojásdad alakú. A kiálló, vérvörös begytől végig a hason, egészen a végélig a törzs csupasz, tollatlan. *Mell:* Széles és igen liusos. Az egyenes, hosszú mellestől fölött a bőr csupasz és azt csak a hét oldalt reáboruló tollazat takarja. *Hát:* Széles. *Nyerg:* Csak kissé emelkedő. *Szárny:* Elég hosszúak, erősek, majdnem vízszintes tartásúak.

Farok: Hátrafelé hajló, nem meredek tartása. Tollazat dus, sarlótollak hosszúak.

Láb: A comb izmos, hosszú. A közepesnél valamivel hosszabb láb tollatlan és finom, de erős esontozatu. Az egyenes, saétálló lábujjak száma négy.

Testtartás: Bátor, élénk.

Tollazat: Szorosan fedő.

Súly: 2¹/₂—3 kg.

A tojó általános jellege.

A nemű különbséget s ezzel kapcsolatban a kisebb testarányokat leszámítva, a kakaséval egyezik. (Megjegyzendő, hogy teljesen kitenyészített egyedeknek tojásai vékonyhéjúak és fehérszíniűek.)

A tojó súlya megközelíti a 2 kg.-ot.

Szín.

Az kopasznyaku erdélyi tyúk leginkább három, u. m. a fekete, fehér és kendermagos színváltozatban ismeretes. Tenyészítetik ugyan más színben is, de esetben tisztavérűnek, helyesebben kitenyészítettnek csak akkor tekinthető, ha a két leglényegesebb fajtajelleggel, a csupasz mellcsonttal és a színlén csupasz tollpamattal rendelkezik — vagy legalább is ezt a lehető legkisebb mértékben feltűnítő — nyakkal bír.

Az arc, áll- és füllebény, taraj és a fejelek különösen hátsó részén a kakasnál vérpíros, a tojónál — kivéve a fej hátsó részét, mely mindig vérpíros — kissé halványabb árnyalatú.

A fehér kopasznyaku csupasz testrészeinek színe általában halványabb, mint a többi színváltozaté, mely körülmény megjavítása azonban e tyúkfajta tenyészítőinek sürgős ügyekezete.

Kívánatos, hogy minden színváltozaté, de különösen a fekete kopasznyakúak szemé narancspiros és igen tűzes legyen.

A fekete, kék és egészen sötétszínű kopasznyakúak csőre sötét palaszínű. A többi, világosabb színváltozaté — fehér, kendermagos, sárga — husszínű, vagyis test-, azaz rózsaszínű.

A fekete, kék és egészen kopasznyakúak láb- és lábujj-színe sötét palaszínű. A fehér, kendermagos és egyéb világosabb tollazatuké hús- vagyis testszínű.

Sárga láb, mint lényeges hiba kifogásolandó és a fajtajelleggel rovsára esik.

Kiseb hiba, melyek miatt az állat a bírálattól ki nem zárandó.

A tarajon észlelendő kisebb szabálytalanságok; fehér füllebény, mi különösen idősebb állatoknál gyakori; kissé tollas arc és az előírásnál lazább tollazat.

Lényeges hiba, melyek miatt az állat a bírálattól kizárandó.

Egészen világos nyak — fehéréknél egyelőre enyhébb mérték alkalmazandó — gyöngén fejlett testalkat; ázsiai típus, vagyis tömzsi, szögletes törzs; tollas nyak; tolltok vagy tollpíhek nyomai a nyak csupasz hátsó részén és elől a tollbodor fölött; tollas láb; meredek vagy ferde farok; tollal sűrűn benőtt áll-, füllebény és arc; sárga láb.

Bírálati pontok és értékszámlak.

Tipus (fajtajelleggel, részarányosság)	20
Tenyész- és haszonérték	10
Fej (szem, taraj, áll)	10
Nyak és füllebény	10
Tollpamatt	10
Törzs	10
Tollazat	15
Farok	10
Lábszár és láb	5

100